

УДК 930

SOCIO-ECONOMIC DEVELOPMENT OF UKRAINE (1991–2004):**APPROACHES AND RESEARCH PROSPECTS****СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИЙ РОЗВИТОК УКРАЇНИ (1991–2004 рр.): ПІДХОДИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ДОСЛІДЖЕННЯ**

Mykhaylyuk V.P. / Михайлюк В.П.

D.Hist.S., Prof. / д.іст.н.,проф..

ORCID: 0000-0002-8458-0617

Department of History, Archeology and Tourism

Volodymyr Dahl East Ukrainian National University

Анотація. У роботі розглядаються питання процесу висвітлення початкового етапу підготовки монографічного дослідження з проблеми соціально-економічного розвитку України у 1991 – 2004 рр.

Поставлена мета накреслити основні напрямки наукової роботи крізь призму насамперед історіографічного огляду та висловити власне бачення підходів до започаткування його вивчення, аналізу та узагальнення саме з історичних позицій. Важливо при історіографічному аналізі провести класифікацію праць за тематичними блоками. Автор пропонує виділяти такі: соціальна сфера, економіка, промисловість, аграрний сектор, регіональні дослідження та, особливо на сучасному етапі – оборонна сфера. Це дозволить визначити прогалини у дослідженнях та накреслити нові перспективи.

Підкреслена розширена можливість сучасного доступу до документів центральних та обласних архівів та їх опрацювання онлайн.

Запропоновані підходи та пропозиції будуть сприяти підвищенню наукового рівня дослідження.

Ключові слова: соціально-економічний розвиток, соціальна сфера, економіка, промисловість, аграрний сектор, оборонна сфера, регіональні дослідження.

Abstract. The paper discusses the issues related to the process of highlighting the initial stage of preparing a monographic study on the problem of socio-economic development of Ukraine in 1991–2004.

The goal is to outline the main directions of scientific work primarily through the prism of a historiographical review and to express the author's own vision of approaches to initiating its study, analysis, and generalization from a historical perspective. It is important, during historiographical analysis, to classify works into thematic blocks. The author proposes highlighting the following: the social sphere, the economy, industry, the agricultural sector, regional studies, and, especially at the present stage, the defense sector. This will make it possible to identify gaps in research and outline new prospects.

The enhanced possibility of modern access to documents from central and regional archives and their online processing is emphasized. The proposed approaches and suggestions will contribute to raising the scientific level of research.

Key words: socio-economic development, social sector, economy, industry, agricultural sector, defense sector, regional studies.

Вступ.

У 1991 році народ України як і вся держава в цілому вступили у нову фазу свого розвію, що коротко характеризувався набуттям Незалежності та

можливістю самостійно визначати та вирішувати всі питання життєдіяльності суспільства як внутрішньо так і зовнішньополітичного характеру. Важливим у цьому відношенні постав період 1991 – 2004 років, який був по суті періодом пошуку та впровадження стратегії незалежного розвитку у всіх сферах та закріплення найбільш дієвих та оптимальних його форм.

Серед провідних у ці роки поставали і питання соціально-економічного характеру. Вони привертали і продовжують привертати увагу дослідників різного ґатунку та галузей знань майже всіх наук – від природничих до соціально гуманітарних.

Винятком не стала і історична наука. Тому автор у своєму доробку поставив за мету накреслити основні напрямки майбутнього монографічного дослідження крізь призму насамперед історіографічного огляду та висловити власне бачення підходів до започаткування його висвітлення саме з історичних позицій.

Основна частина.

На погляд автора, насамперед слід виділити наступні структурні елементи дослідження. **Перший – історіографія та джерельна база.** Дослідження попередників можна згрупувати за часом їх оприлюднення та видання, що побачили світ у період, що визначений у назві доробки, що розглядається. Наступну частину доробок при аналізі будуть складати надбання науковців від 2005 року до сучасності.

В рамках цих груп також можливий поділ наукової спадщини на видання українських дослідників материкової України, діаспорних істориків-українців та відомих істориків зарубіжжя.

Для прикладів можна, по-перше, вказати зокрема на роботу української дослідниці О.В. Макарової «Соціальна політика в Україні», у якій системно викладено принципи і механізми соціальної політики в Україні та підсумовуються наслідки реформ 1991-2004 рр.[1]

По-друге, розділи нарисів історії України Ореста Субтельного про пострадянські трансформації й соціальну динаміку[2].

По-третє, аналітичний огляд економічної трансформації України в 1990-х — 2000-х роках у монографії одного з провідних західних експертів із пострадянської економіки Андерса Асланда[3].

Важливо при історіографічному аналізі провести класифікацію праць за тематичними блоками. Автор пропонує виділяти такі: соціальна сфера, економіка, промисловість, аграрний сектор, регіональні дослідження та, особливо на сучасному етапі – оборонна сфера. Це дозволить визначити прогалини у дослідженнях та накреслити нові перспективи.

Серед тематичних блоків, які тісно взаємопов'язані один з одним, і поляжуть в основу безпосереднього дослідження, автором виділяється **соціальна сфера**.

Саме її регульовані зміни суттєво впливають на: 1) демографічні процеси (від народжуваності та смертності, міграції включно з зарубіжною); 2) зміст реформ в охороні здоров'я та показники здоров'я населення, розвиток освіти, науки та їх фінансування; 3) соціальне забезпечення та структуру зайнятості населення, соціальну стратифікацію та рівень життя; 4) інтеграцію в європейський простір.

Важливим тематичним блоком виступає **економічний розвиток** (охоплює процеси формування ринкової економіки, динаміку ВВП, курси валют та можливу інфляцію, фінансову систему та інвестиційну політику і зовнішньоекономічні зв'язки, формування ринкової економіки та приватизаційні процеси), який об'єктивно включає до себе дві блокові складові – промисловий розвиток та аграрний сектор.

Промисловий розвиток у свою чергу характеризується структурними змінами при трансформації промисловості, енергетичною політикою та енергетичною незалежністю, інноваційними та технологічними змінами.

Аграрний сектор як важливий структурний блок також охоплює процеси ліквідації колгоспів та появу і розповсюдження приватних господарств, зміни у виробництві основних культур та тваринництва, експорт продукції сільськогосподарського виробництва та вихід на сталий зовнішній ринок.

Ще одним блоком виступає військово-оборонний, або **оборонна сфера**. Цей блок найменше досліджений.

Усі перелічені блоки частково знаходили відображення в дослідженнях науковців. Але потреби сьогодення викликають багато питань, витoki яких містяться і у періоді першого по суті десятиріччя Незалежності. Деякі з них потребують більшої конкретизації та вивчення, а можливо навіть переосмислення.

Звідсіля першим важливим кроком є необхідність проведення першочергового розширеного історіографічного огляду з акцентами на: 1) **монографії** потрібно переглянути та визначити ключові праці з наведених вище блоків, що надають можливість схарактеризувати внесок кожної з них у розробку проблеми; 2) **автореферати дисертацій**, що близькі до тематики блоків майбутнього дослідження та допомагають визначити новизну; 3) **статті у фахових виданнях**, вивчення та аналіз яких також будуть сприяти уточненню та науковій конкретизації сучасного уявлення про зміст власних наукових пошуків; 4) **видання зарубіжних, особливо, діаспорних науковців**, які вивчали та висвітлювали історію України, зокрема питання економічного, соціального та суспільно-політичного розвитку нашої держави та її суспільства.

При реалізації завдання проведення розширеного історіографічного огляду у нагоді постає необхідність і можливість використання бази даних НБУВ, Google Scholar, eLIBRARY, DOAJ.

Джерельна база дослідження наразі досить доступна і складається як з архівних джерел так і опублікованих матеріалів, у тому числі урядових рішень, постанов місцевих органів влади, а також звітів про хід виконання цих рішень і постанов.

Важливим є розширення доступу як до центральних так і до обласних архівів завдяки можливості мати доступ (включно з онлайн) до цифрованих документів.

Досить цінним є і інші матеріали, в центрі уваги яких є зображення діяльності безпосередніх учасників подій періоду, що визначений для

дослідження.

Висновки.

Таким чином, з розгляду підготовки монографічного дослідження з проблеми «Соціально-економічний розвиток України (1991–2004 рр.): Підходи та перспективи дослідження» автором обґрунтована важливість першочергового аналітичного розгляду історіографії наукових доробок попередників з близьких за тематикою публікацій. Саме ці дії можуть допомогти підвищити об'єктивність та наукову значущість змісту кожного з визначених тематичних блоків, внести необхідне корегування та отримати достовірні та науково значимі результати.

Література:

1. Макарова О.В. Соціальна політика в Україні. Київ: Інститут демографії та соціальних досліджень ім. М. В. Птухи НАН України, 2015.
2. Orest Subtelny, *Ukraine: A History*, 4th ed. (Toronto: University of Toronto Press, 2009).
3. Anders Åslund, *Ukraine: What Went Wrong and How to Fix It*. Washington, DC: Peterson Institute for International Economics, 2007.

Статтю відправлено: 16.12.2025 р.

© Михайлюк В.П.

CONTENTS

1. Innovative machinery, technology and industry

- <https://www.proconference.org/index.php/gec/article/view/gec42-00-006> 3
COMPREHENSIVE MODERNIZATION OF THE SETTLEMENT GAS SUPPLY SYSTEM: FROM HYDRAULIC MODELING TO THE IMPLEMENTATION OF ENERGY-EFFICIENT TECHNOLOGIES
Hlushchenko O., Boyko A.
- <https://www.proconference.org/index.php/gec/article/view/gec42-00-009> 12
MODERN SYSTEMS OF PLANNED MAINTENANCE OF VESSEL EQUIPMENT
Kisietov J. V., Lychko B. M.
- <https://www.proconference.org/index.php/gec/article/view/gec42-00-011> 20
METHODS OF INTELLIGENT ELECTROENCEPHALOGRAM DATA ANALYSIS FOR CLASSIFYING HUMAN EMOTIONAL STATES
Holoborodko V.S., Lyfar V.O.
- <https://www.proconference.org/index.php/gec/article/view/gec42-00-014> 27
DEVELOPMENT OF ORBITAL AND INTERORBITAL UAV WITH NUCLEAR CHARGE
Maiorova K., Kobtsev O., Shkvarko O., Babets M., Chyzh D.
- <https://www.proconference.org/index.php/gec/article/view/gec42-00-019> 36
FLAT HOT-PRESSING TECHNOLOGY FOR THE PRODUCTION OF WOOD PLASTIC COMPOSITE
Lyutyy P.V., Ortynska G.E.
- <https://www.proconference.org/index.php/gec/article/view/gec42-00-022> 44
DETERMINATION OF THE FIELDS OF APPLICATION OF COMPOSITIONS BASED ON NATURAL RUBBER LATEX
Karnaushenko D.O., Zybailo S.M.
- <https://www.proconference.org/index.php/gec/article/view/gec42-00-023> 49
RESEARCH INTO THE PHYSICAL, MECHANICAL, OPERATIONAL, AND TECHNOLOGICAL PROPERTIES OF ALLOYS SYNTHESIZED BY EXOTHERMIC PROCESSES
Zhiguts Yu.Yu., Kokayko I.O.
- <https://www.proconference.org/index.php/gec/article/view/gec42-00-027> 54
ANALYSIS OF THE CORROSIVE EFFECT OF HEAT TRANSFER FLUIDS ON SOLAR HEATING SYSTEM MATERIALS AND CHANGES IN THEIR PROPERTIES IN STAGNATION MODE
Yevtushenko E.O., Chernetska I.V., Kutnyi B.A.

- <https://www.proconference.org/index.php/gec/article/view/gec42-00-032> 62
DESIGNING OPERATING PARAMETERS FOR INNOVATIVE DOUGH
MIXING MACHINES FOR DOUGH PREPARATION
Pidlisnyj V.V., Semenov A.M., Fedoriv V.M., Liukhovets V.V., Lisevych D.V.

2. Computer science, cybernetics and automation

- <https://www.proconference.org/index.php/gec/article/view/gec42-00-004> 69
ADAPTIVE REQUIREMENTS MANAGEMENT FOR CLOUD-BASED
ANALYTICAL ACCOUNTING SYSTEMS
Popershnyak S.V., Korniienko O. O., Viunnik Y.O.

- <https://www.proconference.org/index.php/gec/article/view/gec42-00-007> 76
THE CHANGING ROLE OF THE RESEARCHER: FROM SPREADSHEETS TO
LARGE LANGUAGE MODELS
Tumanov O.O.

- <https://www.proconference.org/index.php/gec/article/view/gec42-00-024> 80
MODELING OF THE AUTOMATIC TEMPERATURE REGULATION SYSTEM
IN THE FIRING ZONE OF A TUNNEL FURNACE
Zaitsev E., Titova O., Chorna O., Kravets O.

- <https://www.proconference.org/index.php/gec/article/view/gec42-00-026> 83
INTEGRATION OF INDIRECT MEASUREMENTS AND MODELING
FOR DETERMINING THE DESCENT VELOCITY
OF BULK MATERIALS IN INDUSTRIAL OBJECTS
Tarasevich I.G., Selegei A.M.

5. Architecture and construction

- <https://www.proconference.org/index.php/gec/article/view/gec42-00-001> 91
COMPARATIVE ANALYSIS OF THE RESULTS OF FLANGE CONNECTION
CALCULATION USING THE FEM AND CFEM METHODS
Maksymiuk Y.V., Mytsiuk S.V., Mytsiuk D.V.

6. Physics and mathematics

- <https://www.proconference.org/index.php/gec/article/view/gec42-00-028> 95
GRAPHENE AS A KEY MATERIAL IN NANOSCIENCE: FROM THEORY TO
PRACTICE
Tatarchuk T. V., Mokhnach R. E., Nechaiev D. Y., Novokhatniy I. P.

7. Chemistry and pharmaceuticals

<https://www.proconference.org/index.php/gec/article/view/gec42-00-005> 104

OTC-MEDICINES AND RESPONSIBLE SELF-MEDICATION UNDER GOOD PHARMACY PRACTICE

Sushchuk N.A.

8. Medicine and healthcare

<https://www.proconference.org/index.php/gec/article/view/gec42-00-015> 110

THE ROLE OF STUDENTS' INDEPENDENT WORK IN THE FORMATION OF THEIR RESEARCH COMPETENCIES: A MASTER'S INTERN'S PERSPECTIVE

Yaromenko A. V., Karpenko Y.P.

<https://www.proconference.org/index.php/gec/article/view/gec42-00-020> 115

USE OF DIGITAL TOOLS IN THE TRAINING OF ANESTHESIOLOGY AND INTENSIVE CARE INTERNS

Kampi Y.Y.

<https://www.proconference.org/index.php/gec/article/view/gec42-00-021> 119

SUDDEN INFANT DEATH SYNDROME AND PLASTIC BEDDING MATERIALS: A SYSTEMATIC REVIEW OF AUTOPSY EVIDENCE LINKING VOC OFF-GASSING, CARBON DIOXIDE REBREATHING, AND THERMAL STRESS TO PATHOPHYSIOLOGICAL MECHANISMS

Nazarova D.I., Barbashova Y.P.

13. Economics and trade

<https://www.proconference.org/index.php/gec/article/view/gec42-00-029> 123

IMPLEMENTATION OF DIGITAL TECHNOLOGIES IN THE PROCESS OF ANTI-CRISIS MANAGEMENT BY AN INSURANCE COMPANY

Vodolazska O.A.

<https://www.proconference.org/index.php/gec/article/view/gec42-00-031> 129

THE EVOLUTION OF BANKING: HISTORICAL ASPECTS AND CONTEMPORARY CHALLENGES

Honchar H. P.

14. Management and marketing

<https://www.proconference.org/index.php/gec/article/view/gec42-00-030> 135

PROJECT ACTIVITY AS A KEY TOOL FOR IMPLEMENTING THE CULTURAL POLICY OF A TERRITORIAL COMMUNITY

Ovetska O.V., Yaremchuk N.F.

15. Tourism and recreation

<https://www.proconference.org/index.php/gec/article/view/gec42-00-012> 139

STRATEGIC DIMENSIONS OF GLOCALIZATION IN THE INTERNATIONAL HOTEL BUSINESS

Moroz S.E., Kalashnyk O.V., Vovk M.O.

16. Education and pedagogy

<https://www.proconference.org/index.php/gec/article/view/gec42-00-008> 147

DISTANCE LEARNING IN HIGHER EDUCATION INSTITUTIONS IN TODAY'S CONDITIONS

Bielova V.V.

<https://www.proconference.org/index.php/gec/article/view/gec42-00-010> 151

INTEGRATION OF THE UKRAINIAN NATIONAL SCHOOL OF ETHNO-DESIGN INTO THE COMMON EUROPEAN CULTURAL SPACE: CHALLENGES AND PROSPECTS

Blyzniuk M.M.

17. Physical education and sport

<https://www.proconference.org/index.php/gec/article/view/gec42-00-013> 156

GIFTED PERSONALITY: FEATURES OF THE MANIFESTATION OF PHYSICAL GIFT-LIKENESS IN HIGHER EDUCATION STUDENTS

Bashtovenko O. A., Onishchuk L. M.

20. Philology, linguistics and literary criticism

<https://www.proconference.org/index.php/gec/article/view/gec42-00-003> 164

SYNERGY OF HYBRID INTELLIGENT TECHNOLOGIES IN INNOVATIVE MACHINE LINGUISTICS IN TIMES OF CRISIS

Krasniuk S.O.

<https://www.proconference.org/index.php/gec/article/view/gec42-00-017> 172

THE CONCEPT OF "CRIME" IN TESS GERRITSEN'S DETECTIVE NOVELS: A COGNITIVE AND DISCURSIVE PERSPECTIVE

Shmun D.S.

<https://www.proconference.org/index.php/gec/article/view/gec42-00-018> 176

THE LINGUOCULTURAL CONCEPT "BODY" IN THE DETECTIVE DISCOURSE OF TESS GERRITSEN'S NOVELS

Savinova A.Y.

21. Legal and political sciences

<https://www.proconference.org/index.php/gec/article/view/gec42-00-025>

180

THE PROBLEM OF IDENTIFYING AND DETERMINING THE REAL NUMBER OF UKRAINIAN CHILDREN WHO WERE DEPORTED FROM THE OCCUPIED TERRITORIES OF UKRAINE

Ostapenko O.G., Sushch O. P., Rohova O.G.

22. History

<https://www.proconference.org/index.php/gec/article/view/gec42-00-002>

189

SOCIO-ECONOMIC DEVELOPMENT OF UKRAINE (1991–2004):
APPROACHES AND RESEARCH PROSPECTS

Mykhaylyuk V.P.

International scientific conference

**WORLD SCIENTIFIC AND TECHNICAL
TRENDS**

'2025

Conference proceedings

December 2025

Development of the original layout - Sergeieva&Co

*Sergeieva&Co
ProConferenceOrg
Lußstr. 13
76227 Karlsruhe*

Articles published in the author's edition

With the support of research
project ProConferenceOrg
www.proconference.org
www.proconference.org/index.php/gec

www.proconference.org/index.php/gec

e-mail: info@proconference.org